

Megkésett búcsú Jodál Gábortól

Költő és zeneszerző művészi találkozása több sikon valósul(hat) meg, és eredménye rendszerint mind a költészet, mind a zene gazdagításához vezet(het); egy-egy költemény mondani-valójának zenei felerősítése és visszhangja közös nyereség.

Jodál Gábornak, a zeneszerzőnek Áprily Lajos volt a kedvenc költője. Áprily-vers dalba öntése jelzi zeneszerzői pályafutásának kezdetét, és Áprily-költeményekre épülő kórusciklus utolsó műveinek egyike. Nem véletlen, hogy éppen Áprilyt választja művészi útítársul, amikor — a költőt parafrázálva — egyre magasabbra ível az ember dallamával.

Még felsőfokú zenei tanulmányainak megkezdése előtt zenésít meg a költő verseiből: a *Három dal* komponálása idején huszonöt éves (1938). A háború forgatagában e ciklus elvesztett, így csak későbbi műveinek változatos színeiből sejthetjük a zenei megoldás körvonalait. Saját műjegyzékének összeállításakor két dalának címére még emlékezett (*Hallali, A finálé*), a harmadik viszont kiesett emlékezetéből. E ciklus keletkezése után fél századdal s a zeneszerző halálát követő időszakban különösebb hangsúlyt kap *A finálé* néhány sora:

Öreg leszek, (...)

*kedvem sötét lesz és hajam hófehér,
S mint a csitult patak a torkolatnál,
lankadt szívemben meglassul a vér.*

A háború után újabb Áprily ihlette művek kerülnek ki tollából. A *Négy dal* (1946) sorsa fájdalmasan közös az előbbi cikluséval: három elvesztett (*Hóban, Éjjeli zene. Skót hangulat*), a negyedik pedig (*Taj, a vihar*), feltételezhetően valamelyik előadójánál lappang.

E ciklust követően lát napvilágot újabb Áprily-költemények ihlette műve: *Kilenc háromszólamú nőikar* (1947). Négy évtized múltán, a zeneszerző 75. születésnapjának előestéjén e sorozatból négy darabot átdolgoz — gazdagítja a színeket, csiszol a harmóniavilágon, letisztultabbá lesznek a szólamok —, több évtizedes zeneszerzői gyakorlat nyomai, részletei sejtetik az elmélyülést, az újra átélés varázsát. (*Naplemente, A rím, Aranykapu, Esti párbeszéd*, 1988). Megrendítő, hogy az így kialakult ciklusváltozatnak két darabjából mennyire erőteljesen csendül ki az élettől való búcsú. Az *Arany-*

kapu szimbólumát a gyermekkor egyik jellegzetes emlékének felidézése — a temetőkert pázsitján játszadozó gyermekek — s a költő édesanyja alakjának felbukkanása hozza közelebb. Most már a zeneszerzőre is vonatkoztatva idézhetjük néhány sorát:

*Szól a dal is, fénytelen és különös a dallam,
A föld alól szól, aki mondja, elszáradt az ajka —
Nyitva van az aranykapu, menjetek be rajta.*

A ciklus utolsó kórusa az *Esti párbeszéd*. A zeneszerző távozásával sötétebb árnyalatot nyer az alkotó és hitvese közötti beszélgetés.

*Nézd, csillagot hajít az ég,
tüzes futárt szalaszt keletnek...
— Halott futárt. A csillagok
milyen káprázva megremegnek.*

*Halott futárt. Mi is futunk
titok-postával nemsokára...
(...)*

A sors úgy akarta, hogy hitvestársa korábban távozzék. Ő rövid ideig még velünk maradt, de közben úgy járt az életben, mint Balassi Bálint *Enigmájának* párjavesztett hatytyúja.

Utoljára halála előtt két hónappal találkoztunk. Kórusműve(ke)t kértem tőle egy készülő egyházi gyűjteménybe. Két-három kisebb darabra számítottam, s ő bőkezűen öt, három szólamra feldolgozott énekkel járult hozzá a tervezett kiadványhoz. Ezúttal már nem meglepő, de mégis jellemző, hogy a rendelkezésére álló, szerteágazó anyagból olyan hozsánna-énekeket szemelt ki és harmónizált meg, melyekben szintén jelen van az elmúlás gondolata, vagy teljességében ebbe a témakörbe illeszkedik bele. Zongorához ülve érzékeltette mindenik kis mű hangulatát, egyik-másik szokatlanabb megoldásra külön is felhívta a figyelmet.

Kettőt az idős ember fátyolozott, de különös melegséget sugárzó hangján intonált:

*Az áldott orvos közeleg, a drága főpap: Jézus,
Szava szívünk enyhíti meg, egyetlen üdvünk:
Jézus!*

és

*Az Úr csodásan működik, de útja rejtve
van...*

BENKŐ ANDRÁS